

**ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ:
«ΑΝΟΙΚΤΑ ΨΗΦΙΑΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ», ΚΩΔΙΚΟΣ MIS: 374664**

**ΤΙΤΛΟΣ ΥΠΟΕΡΓΟΥ:
«ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ, ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ
ΙΔΡΥΜΑΤΙΚΗΣ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ»,
α/α: 1**

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» (Ε.Π.Ε.Δ.Β.Μ.) 2007-2013,
Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων

Άξονας Προτεραιότητας 2: «Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση
της κοινωνικής ενσωμάτωσης στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου»

Συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ.) και από Εθνικούς
Πόρους, μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.) του Υπουργείου
Παιδείας και Θρησκευμάτων

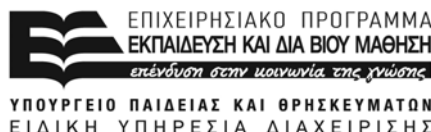
Δράση: «Οργάνωση & Υποστήριξη Υλοποίησης της Ιδρυματικής Πράξης»

Παραδοτέο: Κείμενο ιδρυματικής πολιτικής

Σκοπιμότητα Ορισμού Ιδρυματικής Πολιτικής για την Ανάπτυξη και Παροχή Ψηφιακών
Μαθημάτων και Ανοικτών Εκπαιδευτικών Πόρων

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιεχόμενα

Σκοπιμότητα Ορισμού Ιδρυματικής Πολιτικής για την Ανάπτυξη και Παροχή Ψηφιακών Μαθημάτων και Ανοικτών Εκπαιδευτικών Πόρων.....	4
Εισαγωγή.....	4
Το όραμα	4
Αποστολή των ΑΕΙ.....	4
Η δράση.....	5
Πράξεις / Έργα	5
Υφιστάμενη κατάσταση.....	6
Διεθνής πρακτική	6
Ευρωπαϊκή διάσταση.....	7
Εθνικές πολιτικές.....	7
Εθνική πολιτική για τη «Δια Βίου Μάθηση»	7
Εθνική πολιτική για την «Ανάπτυξη Ανοικτών Μαθημάτων	7
Εθνική πολιτική για την «Ανοικτή Πρόσβαση» (Open Access)	8
Ιδρυματική πρακτική.....	9
Σημεία προς βελτίωση	10
Οφέλη.....	10
Φοιτητές / φοιτήτριες και αποφοίτους του ΠΑΜΑΚ.....	11
Μέλη ΔΕΠ του ΠΑΜΑΚ	11
Ίδρυμα.....	11
Κοινωνία	12
Συμπέρασμα.....	12
Ιδρυματική Πολιτική για την Ανάπτυξη και Παροχή Ψηφιακών Μαθημάτων και Ανοικτών Εκπαιδευτικών Πόρων.....	13
Σκοπιμότητα καθορισμού ιδρυματικής πολιτικής.....	13
Γενικές πολιτικές	13
Πολιτική διάθεσης γνώσης	14
Πολιτική δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.....	14
Πολιτική διάθεσης και αξιοποίησης των μαθημάτων.....	15
Ψηφιακά μαθήματα προς τις φοιτήτριες/φοιτητές του ιδρύματος.....	15
Ανοικτά ψηφιακά μαθήματα προς το ευρύ κοινό	15

Πολιτική για Ανοικτούς Εκπαιδευτικούς Πόρους (ΑΕΠ).....	16
Πολιτική ποιότητας ΑΨΜ και ΑΕΠ	16
Γενικές αρχές.....	17
Προδιαγραφές μαθημάτων.....	17
Προδιαγραφές προσβασιμότητας υπηρεσιών και υλικού	17
Προσβασιμότητα διαδικτυακών υπηρεσιών.....	18
Προσβασιμότητα υλικού.....	18
Παρουσίαση υλικού.....	18
Έλεγχος συμμόρφωσης με τα ποιοτικά κριτήρια	19
Αξιολόγηση από το χρήστη	19
Πολιτική σχετική με την υποστηριζόμενη διάδραση.....	19
Διάδραση με τους φοιτητές.....	19
Διάδραση με το ευρύ κοινό.....	20
Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (ΔΠΙ)	20
Κεντρική υποστήριξη.....	20
Θέματα δεοντολογίας για τα ΔΠΙ.....	21
Πολιτική ανοικτών αδειών	21
Πολιτική αναγνώρισης συνεισφοράς - κίνητρα	22
Μέλη ΔΕΠ	22
Σύνδεση με την αξιολόγηση τμήματος	22
Πολιτική συνεργασίας με άλλους φορείς και ιδρύματα.....	23
Πολιτικές σχετικά με τις υπηρεσίες και υποδομές.....	23
Πλατφόρμες και υπηρεσίες.....	23
Προσβασιμότητα υπηρεσιών.....	24
Συστήματα υπηρεσιών και φιλοξενία περιεχομένου	24
Χρηματοδότηση.....	25
Ποσοτικοί στόχοι και χρονικός ορίζοντας	25
Μαθήματα πρώτου κύκλου (προπτυχιακά προγράμματα σπουδών)	25
Μαθήματα δεύτερου κύκλου (μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών)	25
Παράρτημα	27
Ορισμοί.....	27
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ.....	28

Σκοπιμότητα Ορισμού Ιδρυματικής Πολιτικής για την Ανάπτυξη και Παροχή Ψηφιακών Μαθημάτων και Ανοικτών Εκπαιδευτικών Πόρων

Εισαγωγή

Το όραμα

Το όραμα για την ανάπτυξη και διάθεση Ανοικτών Μαθημάτων και Εκπαιδευτικών Πόρων μπορεί να συμπυκνωθεί στη φράση «Ανοικτή γνώση διαθέσιμη σε όλους - τα μαθήματα του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (ΠΑΜΑΚ) διαθέσιμα σε όλους». Το όραμα αυτό συνάδει με την αποστολή των Α.Ε.Ι. και συμβάλλει σε αυτή, όπως αυτή διατυπώνεται στο Άρθρο 4 του Νόμου 4009/2011 για τη δομή, λειτουργία, διασφάλιση της ποιότητας των σπουδών και διεθνοποίηση των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Αποστολή των ΑΕΙ

Σύμφωνα με το Νόμο 4409/2011, Άρθρο 4,

1. Τα Α.Ε.Ι. έχουν ως αποστολή:

α) να παράγουν και να μεταδίδουν τη γνώση με την έρευνα και τη διδασκαλία, να προετοιμάζουν τους φοιτητές για την εφαρμογή της στο επαγγελματικό πεδίο και να καλλιεργούν τις τέχνες και τον πολιτισμό,

β) να προσφέρουν ανώτατη εκπαίδευση και να συμβάλουν στη δια βίου μάθηση με σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας, περιλαμβανομένης και της διδασκαλίας από απόσταση, με βάση την επιστημονική και τεχνολογική έρευνα στο ανώτερο επίπεδο ποιότητας κατά τα διεθνώς αναγνωρισμένα κριτήρια,

γ) να αναπτύσσουν την κριτική ικανότητα και τις δεξιότητες των φοιτητών, να μεριμνούν για την επαγγελματική ένταξη των αποφοίτων και να διαμορφώνουν τις απαραίτητες συνθήκες για την ανάδειξη νέων ερευνητών,

δ) να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και των επαγγελματικών πεδίων, καθώς και στις αναπτυξιακές ανάγκες της χώρας, και να προωθούν τη διάχυση της γνώσης, την αξιοποίηση των

αποτελεσμάτων της έρευνας και την καινοτομία, με προσήλωση στις αρχές της επιστημονικής δεοντολογίας, της βιώσιμης ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής,

ε) να προωθούν τη συνεργασία με άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα και ερευνητικούς φορείς στην ημεδαπή και την αλλοδαπή, την αποτελεσματική κινητικότητα του εκπαιδευτικού προσωπικού, των φοιτητών και των αποφοίτων τους, συμβάλλοντας στην οικοδόμηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας και

στ) να συμβάλουν στη διαμόρφωση υπεύθυνων πολιτών, ικανών να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις όλων των πεδίων των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων με επιστημονική, επαγγελματική και πολιτιστική επάρκεια και υπευθυνότητα και με σεβασμό στις αξίες της δικαιοσύνης, της ελευθερίας, της δημοκρατίας και της κοινωνικής αλληλεγγύης.

2. Στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής αποστολής των ιδρυμάτων κάθε τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης:

α) Τα Πανεπιστήμια δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην υψηλή και ολοκληρωμένη εκπαίδευση, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της επιστήμης, της τεχνολογίας και των τεχνών, καθώς και της διεθνούς επιστημονικής πρακτικής σε συνδυασμό με τα αντίστοιχα επαγγελματικά πεδία.

β) Τα Τ.Ε.Ι. δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην εκπαίδευση υψηλής ποιότητας, στις εφαρμογές των επιστημών, της τεχνολογίας και των τεχνών, στα αντίστοιχα επαγγελματικά πεδία. Στο πλαίσιο αυτό συνδυάζουν την ανάπτυξη του κατάλληλου θεωρητικού υποβάθρου σπουδών με υψηλού επιπέδου εργαστηριακή και πρακτική άσκηση.

Η δράση

Το όραμα θα υλοποιείται μέσω μιας μακροπρόθεσμης δράσης «Ανάπτυξης και Διάθεσης Ανοικτών Ψηφιακών Μαθημάτων και Εκπαιδευτικών Πόρων» του ΠΑΜΑΚ. Η δράση αφορά στην ανάπτυξη ανοικτών ψηφιακών μαθημάτων και τη ελεύθερη διάθεση τους, μέσω του Διαδικτύου, στους φοιτητές και στις φοιτήτριες, στην ακαδημαϊκή και εκπαιδευτική κοινότητα της χώρας και σε οποιονδήποτε επιθυμεί να διευρύνει ή να ανανεώσει τις γνώσεις του μέσω της αυτοεκπαίδευσης. Στο πλαίσιο της δράσης αυτής, το Ίδρυμα θα υλοποιεί σχετικά έργα/πράξεις.

Πράξεις/ Έργα

Η σημερινή συνιστώσα της εν λόγω δράσης εντάσσεται στην υλοποίηση της πράξης

«Ανοικτά Ψηφιακά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας» που χρηματοδοτείται από το Ε.Π. «Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση». Η παρούσα συνιστώσα θεωρείται ως η εισαγωγική, καθώς ο χρονικός της ορίζοντας αγγίζει το τέλος του έτους 2015, ενώ η συνολική δράση έχει ευρύτερο χρονικό ορίζοντα και μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερες από μία πράξεις.

Υφιστάμενη κατάσταση

Διεθνής πρακτική

Η δωρεάν και ελεύθερη προσφορά εκπαιδευτικού περιεχομένου υψηλής ποιότητας μέσω του Διαδικτύου αποτελεί πλέον κομβικό σημείο της εκπαιδευτικής πολιτικής των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων διεθνώς και έχει οδηγήσει στη δημιουργία νέων πεδίων συνεργασίας, με χαρακτηριστικό παράδειγμα το Open Education Consortium¹.

Επιπλέον, είναι διαδεδομένη η τάση ανάπτυξης των λεγομένων Μαζικών Ανοικτών Διαδικτυακών Μαθημάτων - Massive Open Online Courses (MOOCs) - τα οποία είναι μεν δωρεάν και ελεύθερα προσβάσιμα αλλά όχι ανοικτά (με την έννοια της χρήσης τους από άλλους).

Τη διεθνή τάση ανάπτυξης ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων (Open Educational Resources - OER) έρχεται να τονίσει Διακήρυξη του Παρισιού (ΟΥΝΕΣΚΟ²), η οποία καλεί τα κράτη μέλη της να προωθήσουν και χρησιμοποιήσουν τους Ανοικτούς Εκπαιδευτικούς Πόρους προκειμένου να διευρυνθεί η πρόσβαση σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης, τυπικής και μη, σε μια προοπτική δια βίου μάθησης, συμβάλλοντας έτσι στην κοινωνική ένταξη, την ισότητα των φύλων και της Ειδικής Αγωγής. Η Διακήρυξη ενθαρρύνει την ανοιχτή αδειοδότηση των εκπαιδευτικών υλικών που παράγονται με δημόσια κονδύλια. Θεωρεί ότι οι κυβερνήσεις / αρμόδιες αρχές μπορούν να δημιουργήσουν σημαντικά οφέλη για τους πολίτες τους, διασφαλίζοντας ότι το εκπαιδευτικό υλικό που αναπτύσσεται με δημόσια κονδύλια διατίθεται σύμφωνα με ανοικτές άδειες (με τους περιορισμούς που κρίνουν αναγκαίους) προκειμένου να μεγιστοποιείται η αποτελεσματικότητα των επενδύσεων.

---

¹ <http://www.oecconsortium.org/>

² http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/Events/Paris%20OER%20Declaration_01.pdf

Ευρωπαϊκή διάσταση

Η επίσημη ευρωπαϊκή άποψη εκφράζεται μέσω της πρωτοβουλίας OpenupEd³, η οποία προβάλλει τον συνδυασμό των ΟΕΡ με τα ΜΟΟСs, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας, καθώς θεωρείται ότι τα ΜΟΟСs δεν πρέπει να υπολείπονται σε ποιότητα, σε σχέση με τα εδραιωμένα προγράμματα σπουδών (συμβατικών ή εξ αποστάσεως) των πανεπιστημίων και των ανοικτών πανεπιστημίων. Επίσης, ιδρύματα που συμμετέχουν στην πρωτοβουλία OpenupEdu παρέχουν ανοικτά ψηφιακά μαθήματα με τη δυνατότητα να λαμβάνει κανείς πλήρη ακαδημαϊκή αναγνώριση, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Μεταφοράς και Συσσώρευσης Πιστωτικών Μονάδων (ECTS).

Εθνικές πολιτικές

Εθνική πολιτική για τη «Δια Βίου Μάθηση»

Η εθνική πολιτική για τη δια βίου μάθηση εκφράζεται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων και συγκεκριμένα από τη Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης (ΓΓΔΒΜ). Με το Νόμο 3879/2010 (Ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης και λοιπές διατάξεις) έχει οριστεί «Η Νέα Πολιτική της Δια Βίου Μάθησης». Σύμφωνα με τη ΓΓΔΒΝ, *«Η νέα Πολιτική εντάσσεται στον ευρύτερο ανασχεδιασμό του αναπτυξιακού μοντέλου της Ελλάδας με αποστολή να δώσει ιδιαίτερη έμφαση στο προφίλ γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού. Συγχρόνως, προσβλέπει στο να παράσχει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη διά βίου μάθηση με όρους κοινωνικής δικαιοσύνης, την παροχή δηλαδή μέσω της διά βίου μάθησης του δημόσιου αγαθού της παιδείας σε όλους τους πολίτες και ειδικότερα σε όσους το έχουν περισσότερη ανάγκη.»*

Εθνική πολιτική για την «Ανάπτυξη Ανοικτών Μαθημάτων

Στο παραπάνω πλαίσιο, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση» (Ε.Π. ΕΚΔιΒιΜ) του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ), προσκάλεσε τα

---

³ <http://openuped.eu/>

ακαδημαϊκά ιδρύματα μέσω της Πρόσκλησης 101 να καταθέσουν προτάσεις για τις παρακάτω πράξεις :

- «Ανάπτυξη και διάθεση ψηφιακού εκπαιδευτικού περιεχομένου από τα πανεπιστήμια και ΤΕΙ - Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα (HELLENIC ACADEMIC OPENCOURSES) - Ιδρυματικές Δράσεις»
- «Οριζόντια Δράση «Κεντρικό μητρώο ελληνικών ανοικτών μαθημάτων (HELLENIC OPENCOURSES)»

στην Κατηγορία Πράξης «Ψηφιακές Δράσεις Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης».

Εθνική πολιτική για την «Ανοικτή Πρόσβαση» (Open Access)

Η ανοικτή πρόσβαση υπήρξε ένα από τα [κεντρικά θέματα](#) που συζητήθηκαν στην [71η Σύνοδο Πρυτάνεων των Ελληνικών Πανεπιστημίων](#), που έλαβε χώρα στις 30/11/2012 στην Πάτρα. Με ψήφισμα, η Σύνοδος Πρυτάνεων υιοθέτησε την «Αρχή της Ανοικτής Πρόσβασης στη Βιβλιογραφία» και υπέγραψε τη [Διακήρυξη του Βερολίνου](#).

Η Διακήρυξη του Βερολίνου έχει συνταχτεί σύμφωνα με το πνεύμα της Πρωτοβουλίας της Βουδαπέστης για Ανοικτή Πρόσβαση (Budapest Open Access Initiative), του καταστατικού χάρτη του ECHO (European Cultural Heritage Online Charter) και της Διακήρυξης της Bethesda για την Εκδοτική Δραστηριότητα (Bethesda Statement on Open Access Publishing).

Σύμφωνα με την Πρωτοβουλία της Βουδαπέστης, με τον όρο ανοικτή πρόσβαση στα ερευνητικά αποτελέσματα (που προκύπτουν από διαδικασίες αξιολόγησης) εννοούμε την ελεύθερη διάθεση της έρευνας στο Διαδίκτυο, επιτρέποντας έτσι σε όλους τους χρήστες να διαβάζουν, να κατεβάζουν, να αντιγράφουν, να διανέμουν, να εκτυπώνουν και να αναζητούν συνδέσμους στην πλήρη εκδοχή του άρθρου/τεκμηρίου, να δημιουργούν ευρετήρια και να μεταφέρουν τα δεδομένα τους σε λογισμικά ή ακόμα και να τα χρησιμοποιούν για κάθε νόμιμη χρήση, χωρίς οικονομικούς, νομικούς, ή τεχνικούς περιορισμούς (εκτός από αυτούς που αφορούν την ίδια την πρόσβαση στο Διαδίκτυο). Ο μοναδικός περιορισμός στην αναπαραγωγή, τη διανομή και την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων, αφορά την εξασφάλιση του δικαιώματος του συγγραφέα να έχει τον έλεγχο της ακεραιότητας της εργασίας του και το δικαίωμα να αναγνωρίζεται η

εργασία κανονικά, μέσα από παραπομπές και παραθέσεις.

Σκοπός της Διακήρυξης του Βερολίνου είναι η προώθηση του Διαδικτύου ως πρακτικού εργαλείου για μια παγκόσμια επιστημονική βάση, καθώς και ο καθορισμός μέτρων που χρειάζεται να λάβουν υπ' όψη τους οι διαμορφωτές ερευνητικής πολιτικής, τα ερευνητικά κέντρα, οι χρηματοδοτικοί οργανισμοί, οι βιβλιοθήκες, τα αρχεία και τα μουσεία. Η Διακήρυξη υποστηρίζει την ανοικτή πρόσβαση και την περαιτέρω διάδοση της, ώστε να αποκομίσουμε το μεγαλύτερο δυνατό όφελος για την επιστήμη και την κοινωνία.

Το ψήφισμα της Συνόδου Πρυτάνεων των Ελληνικών Πανεπιστημίων παροτρύνει τις Πρυτανικές Αρχές να υπογράψουν τη Διακήρυξη και τα Ιδρύματα να αναλάβουν σχετικές πρωτοβουλίες όπως

- η δημιουργία ιδρυματικών αποθετηρίων ανοικτής πρόσβασης και κατάθεση εργασιών σε αυτά,
- δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της ακαδημαϊκής κοινότητας για ζητήματα ανοικτής πρόσβασης, και
- παρότρυνση των ερευνητών για δημοσίευση σε περιοδικά ανοικτής πρόσβασης.

Οι αποφάσεις και προτάσεις αυτές αναμένεται να επηρεάσουν τις εξελίξεις στον χώρο της ανοικτής πρόσβασης στη χώρα μας.

Ιδρυματική πρακτική

Το ΠΑΜΑΚ ανταποκρίθηκε στην προαναφερθείσα πρόσκληση 101 του Ε.Π. ΕΚΔιΒιΜ και η σχετική πράξη «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας» έχει ενταχθεί. Η πράξη εντάσσεται σε μία δέσμη παράλληλων δράσεων που υλοποιούνται ταυτόχρονα από το σύνολο σχεδόν των ΑΕΙ της χώρας, και οι οποίες θα τροφοδοτήσουν την «Εθνική Πύλη Ανοικτών Ακαδημαϊκών Μαθημάτων»⁴.

Το ΠΑΜΑΚ διαχρονικά συμμετέχει στις σχετικές εθνικές προσπάθειες και πρωτοβουλίες ακολουθώντας τη διεθνή πρακτική. Έχει ήδη αναπτύξει σχετικές υπηρεσίες και ψηφιακά μαθήματα στο πλαίσιο σχετικών πράξεων (έργων), ξεκινώντας από το 2003. Αναλυτικότερα, η ακαδημαϊκή κοινότητα του ΠΑΜΑΚ έχει ήδη αναπτύξει 55 μαθήματα. Ο συνολικός αριθμός των συμμετεχόντων μελών του διδακτικού προσωπικού (ΔΕΠ, ΕΕΠ, ΕΔΙΠ) ξεπερνά τα 30.

---

⁴ <http://www.opencourses.gr/>

Μία νέα διάσταση που εισάγει η πράξη «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών» είναι ότι τα ψηφιακά μαθήματα δεν θα απευθύνονται πλέον μόνο στους φοιτητές και στις φοιτήτριες του ΕΚΠΑ αλλά ανοίγονται στο ευρύ κοινό.

Σημεία προς βελτίωση

Η ποιοτική ανάλυση των υπαρχόντων ψηφιακών μαθημάτων αναδεικνύει τις εξής διαπιστώσεις:

- 1) ένα μεγάλο ποσοστό μαθημάτων δεν έχει ικανοποιητική δομή και οργάνωση περιεχομένου,
- 2) υπάρχει μεγάλη ετερογένεια τόσο στην ποσότητα του εκπαιδευτικού υλικού (δεν είναι αναρτημένο όλο το εκπαιδευτικό υλικό του μαθήματος), όσο και στην ποιότητα παρουσίασης του (δηλαδή δεν ακολουθούνται ορθές πρακτικές ανάπτυξης περιεχομένου), και
- 3) δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς τα θέματα των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και οι συστάσεις προσβασιμότητας από άτομα με αναπηρία.

Η πράξη «Ανοικτά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας» θα αναβαθμίσει τα ψηφιακά μαθήματα του ΠΑΜΑΚ, αναδιοργανώνοντας τη δομή και τη διάρθρωσή τους, ενώ παράλληλα θα εμπλουτίσει το εκπαιδευτικό περιεχόμενο.

Επιπλέον αποτελεί ευκαιρία να χειριστεί συστηματικά τα θέματα που σχετίζονται με τα δικαιώματα πνευματικής Ιδιοκτησίας και την προσβασιμότητα του εκπαιδευτικού υλικού από άτομα με αναπηρία.

Οφέλη

Η διάθεση των μαθημάτων του ΠΑΜΑΚ, μέσω του Διαδικτύου και σε όσο το δυνατόν ευρύτερο κοινό, ωφελεί:

- τους φοιτητές / φοιτήτριες και αποφοίτους του ΠΑΜΑΚ
- τα μέλη ΔΕΠ
- το ίδρυμα
- την κοινωνία

Φοιτητές/φοιτήτριες και αποφοίτους του ΠΑΜΑΚ

Ειδικότερα, ωφελεί:

- Τους φοιτητές και φοιτήτριες του καθώς θα έχουν πρόσβαση σε ποιοτικό εκπαιδευτικό περιεχόμενο οργανωμένο ως ψηφιακό μάθημα που συμπληρώνει την διαζώσης διδασκαλία.
- Τους αποφοίτους του, καθώς θα μπορούν να ανανεώσουν και να επεκτείνουν τις γνώσεις τους αξιοποιώντας τα ανοικτά μαθήματα.
- Το παραπάνω κοινό καθώς θα έχει πρόσβαση σε έγκυρο εκπαιδευτικό περιεχόμενο στην ελληνική γλώσσα.

Μέλη ΔΕΠ του ΠΑΜΑΚ

Τα ανοικτά μαθήματα θα λειτουργήσουν:

- ως διάυλος προβολής του εκπαιδευτικού έργου των μελών ΔΕΠ, σε ένα δυναμικό χώρο όπου διατίθενται συνεχώς δωρεάν μαθήματα από ιδρύματα του εξωτερικού, και
- ως κίνητρο συνεχούς βελτίωσης του εκπαιδευτικού περιεχομένου των μαθημάτων

Ίδρυμα

- Το σύνολο των ανοικτών μαθημάτων θα λειτουργήσει ως διάυλος προβολής του εκπαιδευτικού και ερευνητικού έργου που παράγεται στο ΠΑΜΑΚ και τα τμήματά του ενισχύοντας τη θέση του/τους στον παγκόσμιο εκπαιδευτικό χάρτη, σε μία εποχή όπου η παρουσία και διάθεση περιεχομένου στο Διαδίκτυο επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό την εικόνα ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος στην κοινωνία.
- Η ανάπτυξη και παροχή υψηλής ποιότητας περιεχομένου αναμένεται να βελτιώσει την κατάταξη του ΠΑΜΑΚ στις διεθνείς αξιολογήσεις εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Κοινωνία

- Το ευρύ κοινό μπορεί να επεκτείνει και συμπληρώσει τις γνώσεις του μέσω των ανοικτών μαθημάτων, τα οποία θα διαθέτουν έγκυρο εκπαιδευτικό περιεχόμενο στην ελληνική γλώσσα.

Συμπέρασμα

Προκύπτει λοιπόν η ανάγκη για τον ορισμό Ιδρυματικής Πολιτικής για την Ανάπτυξη και Διάθεση Ανοικτών Ψηφιακών Μαθημάτων και Εκπαιδευτικών Πόρων (ΙΠΑΜ), η οποία θα πρέπει να συμπλέει και να συμμορφώνεται με την γενικότερη Ιδρυματική Πολιτική Ανοικτής Πρόσβασης (ΙΠΑΠ) (Open Access) για το εκπαιδευτικό και ερευνητικό περιεχόμενο που παράγεται στο ΠΑΜΑΚ.

Ιδρυματική Πολιτική για την Ανάπτυξη και Παροχή Ψηφιακών Μαθημάτων και Ανοικτών Εκπαιδευτικών Πόρων

Σκοπιμότητα καθορισμού ιδρυματικής πολιτικής

Το Ίδρυμα αναγνωρίζει ότι η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και του Διαδικτύου αποτελεί βασικό εργαλείο υποστήριξης και ενίσχυσης της διδασκαλίας, της μάθησης και της διάχυσης της γνώσης. Η ανάπτυξη Ανοικτών Ψηφιακών Μαθημάτων (ΑΨΜ) και Εκπαιδευτικών Πόρων (ΑΕΠ) αποτελεί έναν αποτελεσματικό τρόπο διάχυσης της γνώσης προς όλους. Το αποτέλεσμα, αλλά και η ίδια η διαδικασία, θα παρέχει πολλαπλά οφέλη στην ακαδημαϊκή κοινότητα του ΠΑΜΑΚ, στις φοιτήτριες και φοιτητές, στις/στους αποφοίτους, στο διδακτικό προσωπικό και το ίδιο το Ίδρυμα. Στα πλαίσια της ανάπτυξης ΑΨΜ και γενικότερα αξιοποίησης της τεχνολογίας για την αναβάθμιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και υποστήριξης των φοιτητών και φοιτητριών, το ΠΑΜΑΚ υιοθετεί τις ακόλουθες γενικές και εξειδικευμένες πολιτικές, η σύνθεση των οποίων ορίζει την Ιδρυματική Πολιτική για τα Ψηφιακά Μαθήματα και Ανοικτούς Εκπαιδευτικούς Πόρους (ΙΠΜΑΕΠ).

Γενικές πολιτικές

Το Ίδρυμα υιοθετεί τις παρακάτω πολιτικές:

- Διάθεσης γνώσης
- Δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Πολιτική διάθεσης γνώσης

Το Ίδρυμα ενθαρρύνει:

α) τη χρήση στους διαδικτυακούς του τόπους ελεύθερων/ ανοικτών τεχνολογιών, λογισμικού, δεδομένων και προτύπων και
β) τη διάθεση του σύνολου του περιεχομένου του (συμπεριλαμβανομένων δεδομένων και μετα-δεδομένων) με άδειες που ακολουθούν τους ορισμούς των ανοικτών δεδομένων και των ελεύθερων πολιτιστικών έργων και μέσα από ανοικτές/ ελεύθερες υπηρεσίες.

Αυτό σημαίνει ότι σε όλα τα στρώματα της στοιβάς που απαρτίζει τις υπηρεσίες που παρέχονται μέσα από τους διαδικτυακούς τόπους ενθαρρύνονται οι αρχές της ανοικτότητας, ελεύθερης χρήσης και επανάχρησης.

Ειδικότερα, εφόσον δεν υπάρχουν δικαιώματα τρίτων που δεν μπορούν να εκκαθαριστούν:

- ενθαρρύνεται η χρήση ανοικτών και ελεύθερων προτύπων και μορφότυπων,
- προτρέπεται η χρήση ελεύθερου λογισμικού/ λογισμικού ανοικτού κώδικα,
- ενθαρρύνεται η δημιουργία διαδικτυακών τόπων ανοικτής πρόσβασης,
- ενθαρρύνεται η διάθεση περιεχομένου που ανήκει στην κατηγορία των ελεύθερων πολιτιστικών έργων,
- ενθαρρύνεται η διάθεση δεδομένων και μεταδεδομένων που υπακούουν στις αρχές των ανοικτών δεδομένων.

Τα ανοικτά δεδομένα είναι δεδομένα που μπορούν να χρησιμοποιούνται ελεύθερα, να επαναχρησιμοποιούνται και να αναδιανέμονται από οποιονδήποτε - με την επιφύλαξη μόνο, κατ' ανώτατο όριο, της υποχρέωσης να γίνεται αναφορά προέλευσης (attribution) και επαναδιάθεση υπό τους ίδιους ή παρόμοιους όρους (sharealike).

Ελεύθερο πολιτιστικό έργο είναι εκείνο που διατίθεται με άδειες Creative Commons Αναφορά 4.0 ή μεταγενέστερη ή Creative Commons Αναφορά Παρόμοια Διανομή 4.0 (BY-SA5) ή μεταγενέστερη. Η άδεια αυτή ανήκει στις άδειες που ακολουθούν τις προδιαγραφές του ορισμού ανοικτής γνώσης⁶.

Πολιτική δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

⁵ <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

⁶ <http://opendefinition.org/od/1.0/el/>

Το Ίδρυμα δε συλλέγει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μέσω των διαδικτυακών του τόπων παρά μόνο όταν αυτό είναι απαραίτητο προκειμένου να προσφέρει το βέλτιστο επίπεδο υπηρεσιών προς το χρήστη των διαδικτυακών τόπων. Σε κάθε περίπτωση η όποια επεξεργασία γίνεται:

- είναι σύμφωνη με το νόμο,
- γίνεται για καθορισμένους σκοπούς και για χρόνο που γνωστοποιούνται στο πρόσωπο πριν από την επεξεργασία,
- προϋποθέτει τη συναίνεση του προσώπου ή γίνεται για άλλους θεμιτούς λόγους που προβλέπονται από το νόμο,

Επιπλέον:

- κάθε πρόσωπο έχει πρόσβαση στα προσωπικά του δεδομένα, όπως ο νόμος ορίζει,
- τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που συλλέγει το Ίδρυμα δε μεταβιβάζονται σε τρίτους, ούτε χρησιμοποιούνται για τον προσπορισμό οποιουδήποτε χρηματικού οφέλους.

Πολιτική διάθεσης και αξιοποίησης των μαθημάτων

Το διδακτικό προσωπικό καλείται να ακολουθεί τις προδιαγραφές, τις οδηγίες και την ιδρυματική πολιτική για την ανάπτυξη ψηφιακών μαθημάτων και ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων.

Ψηφιακά μαθήματα προς τις φοιτήτριες/φοιτητές του ιδρύματος

Τα ανοικτά και κλειστά ψηφιακά μαθήματα που απευθύνονται στους φοιτητές και φοιτήτριες του ΠΑΜΑΚ, θα είναι διαθέσιμα μέσω σχετικής κεντρικής υπηρεσίας του Ιδρύματος.

Ανοικτά ψηφιακά μαθήματα προς το ευρύ κοινό

Τα ΑΨΜ που απευθύνονται στο ευρύ κοινό θα είναι διαθέσιμα μέσω της ιδρυματικής

πύλης ανοικτών μαθημάτων και της αντίστοιχης εθνικής πύλης, μέσω της οποίας θα είναι διαθέσιμα τα ανοικτά μαθήματα όλων των ιδρυμάτων της χώρας. Η δράση «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών» δεν αποτελεί πρόγραμμα σπουδών ή πρόγραμμα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, δεν χορηγεί πτυχίο, πιστοποιητικό απόκτησης γνώσης ή αποδεικτικό κατάρτισης και στο πλαίσιο της δεν παρέχεται διδακτική υποστήριξη από το ΠΑΜΑΚ ή το προσωπικό του.

Περιεχόμενο που έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο της δράσης «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα» θα μπορεί να αξιοποιηθεί σε δράσεις που αποφέρουν έσοδα στο ΠΑΜΑΚ.

Επιλεγμένα μαθήματα θα μπορούσαν να μετεξελιχθούν σε Μαζικά Ανοικτά Διαδικτυακά Μαθήματα - ΜΑΔΜ (Massive Open Online Courses - MOOCS) και να αξιοποιηθούν ως πηγή εσόδων για το ΠΑΜΑΚ και τους δημιουργούς.

Πολιτική για Ανοικτούς Εκπαιδευτικούς Πόρους (ΑΕΠ)

Το Ίδρυμα υιοθετεί τη [Διακήρυξη του Παρισιού](#) για τους Ανοικτούς Εκπαιδευτικούς Πόρους (Open Educational Resources - OER). Στο πλαίσιο αυτό, το ΠΑΜΑΚ ενθαρρύνει το διδακτικό και ερευνητικό προσωπικό να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες ή να συμμετέχουν σε δράσεις ανάπτυξης ανοικτού και ελεύθερου εκπαιδευτικού περιεχομένου, όπως συγγράμματα, σημειώσεις, παρουσιάσεις, διαδραστικές ασκήσεις κ.α., το οποίο θα μπορεί να μοιράζεται ελεύθερα σε άλλα Ίδρύματα και στο κοινό με την κατάλληλη ανοικτή άδεια χρήσης. Ειδικότερα, το ΠΑΜΑΚ ενθαρρύνει τα μέλη ΔΕΠ να χρησιμοποιούν για το εκπαιδευτικό υλικό που δημιουργούν άδειες χρήσεις που επιτρέπουν την επαναχρησιμοποίηση, τροποποίηση, ανασυνδυασμό, και αναδιανομή από τρίτους με αναφορά στο δημιουργό του υλικού και του ιδρύματος.

Πολιτική ποιότητας ΑΨΜ και ΑΕΠ

Όσο αφορά στην ανάπτυξη ΑΨΜ και ΑΕΠ, οι κύριοι ποιοτικοί στόχοι είναι οι ακόλουθοι:

α) Το εκπαιδευτικό περιεχόμενο των ΑΨΜ θα πρέπει να είναι υψηλής ποιότητας και να είναι επαρκές και αυτοτελές προκειμένου να διευκολύνει την αυτοεκπαίδευση.

β) Ο τρόπος παροχής των ανοικτών μαθημάτων, και εν γένει του ψηφιακού περιεχομένου, θα πρέπει να είναι υψηλής ποιότητας.

Προκειμένου οι ποιοτικοί στόχοι να είναι μετρήσιμοι και ελέγξιμοι θα πρέπει να ακολουθούν συγκεκριμένες γενικές αρχές και προδιαγραφές όσο αφορά στη δομή του μαθήματος, τις πληροφορίες που το συνοδεύουν και στην προσβασιμότητα του εκπαιδευτικού υλικού και των σχετικών υπηρεσιών.

Γενικές αρχές

α) Το εκπαιδευτικό περιεχόμενο ενός ΑΨΜ του ΠΑΜΑΚ είναι αποκλειστική αρμοδιότητα του δημιουργού.

β) Οι υπηρεσίες ανάπτυξης, φιλοξενίας και διάθεσης ΑΨΜ θα πρέπει να ακολουθούν τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές όσο αφορά στα παιδαγωγικά, λειτουργικά και τεχνικά χαρακτηριστικά.

γ) Οποιοδήποτε περιεχόμενο αναπτύσσεται στο πλαίσιο των ερευνητικών και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων του ΠΑΜΑΚ μπορεί να αποτελεί μέρος ανοικτού μαθήματος ή ανοικτού περιεχομένου, ανεξάρτητα από το εάν ανήκει δομικά σε κάποιο πρόγραμμα σπουδών.

δ) Η ανάπτυξη ΑΨΜ θα πρέπει να υποστηρίζεται από σχετική διαδικασία διασφάλισης ποιότητας ΑΨΜ του ΕΚΠΑ.

Προδιαγραφές μαθημάτων

Οι προδιαγραφές ανάπτυξης ανοικτών μαθημάτων στο ΠΑΜΑΚ θα πρέπει να εναρμονίζονται με αυτές που συντάσσει συντάσσει το Ακαδημαϊκό Διαδίκτυο - GUnet, το οποίο συντονίζει και υλοποιεί σχετική δράση, στο πλαίσιο συνεργασίας των σχετικών υπηρεσιών των ελληνικών Πανεπιστημίων και ΤΕΙ.

Η αρμόδια ιδρυματική μονάδα μπορεί να βελτιώνει και προσαρμόζει τις προδιαγραφές μαθημάτων στις ειδικές απαιτήσεις του ιδρύματος.

Προδιαγραφές προσβασιμότητας υπηρεσιών και υλικού

Όσο αφορά στην προσβασιμότητα, διακρίνουμε τις προδιαγραφές που αφορούν στις

διαδικτυακές υπηρεσίες και στο εκπαιδευτικό υλικό.

Προσβασιμότητα διαδικτυακών υπηρεσιών

Οι διαδικτυακές υπηρεσίες που αναπτύσσονται προκειμένου να φιλοξενούν ψηφιακά μαθήματα και το εκπαιδευτικό τους περιεχόμενο θα πρέπει συμμορφώνονται με το πρότυπο Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0 Επίπεδο AA που αφορά στην προσβασιμότητα διαδικτυακών υπηρεσιών από ΑμΕΑ. Σε περίπτωση αλλαγών στο πρότυπο ή εισαγωγής νέου προτύπου, η υλοποίηση των νέων απαιτήσεων θα πραγματοποιείται σταδιακά, σύμφωνα με τους διαθέσιμους πόρους.

Προσβασιμότητα υλικού

Έρευνες έχουν δείξει ότι το κόστος διαμόρφωσης υλικού κατά τη φάση της δημιουργίας του σύμφωνα με τους κανόνες της προσβασιμότητας είναι της τάξεως του 3%-5% του συνολικού κόστους, ενώ το κόστος αναδιαμόρφωσης υφιστάμενου υλικού μπορεί να φθάσει έως και 30%. Επομένως, ειδικά για υλικό που δημιουργείται εξ αρχής, τα μέλη ΔΕΠ παροτρύνονται να ακολουθήσουν τις σχετικές οδηγίες⁷ του Ακαδημαϊκού Διαδικτύου-GUnet. Συστήνεται λοιπόν στα μέλη ΔΕΠ και στις ομάδες ανάπτυξης και υποστήριξης εκπαιδευτικού υλικού, λαμβάνοντας υπόψη τους διαθέσιμους πόρους, να διαμορφώνουν το εκπαιδευτικό υλικό σύμφωνα με τις οδηγίες προσβασιμότητας που συντάσσει το Ακαδημαϊκό Διαδίκτυο - GUnet.

Σε περίπτωση αλλαγών στις προδιαγραφές προσβασιμότητας, η υλοποίηση των νέων απαιτήσεων θα πραγματοποιείται σταδιακά ανάλογα με τους διαθέσιμους πόρους.

Παρουσίαση υλικού

Όσο αφορά στην παρουσίαση του εκπαιδευτικού υλικού, όπως οι διαφάνειες και σημειώσεις, συστήνεται στα μέλη ΔΕΠ/ΕΠ να ακολουθούν, όπου είναι δυνατό, κοινές οδηγίες και κοινά πρότυπα κειμένου, παρουσιάσεων κ.α. σε επίπεδο ιδρύματος. Σημειώνεται ότι οι διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας ΑΨΜ επιβάλλουν τη χρήση κοινών προτύπων σε επίπεδο ιδρύματος. Εάν ένα μέλος ΔΕΠ/ΕΠ επιμένει να

---

⁷ <http://eclass.gunet.gr/courses/OCGU103/>

ακολουθήσει άλλη αισθητική, θα μπορεί να το κάνει με την προϋπόθεση να ακολουθεί τις γενικές οδηγίες ανάπτυξης κειμένων και παρουσιάσεων και τις οδηγίες του ιδρύματος που αφορούν στην προσβασιμότητα του υλικού.

Έλεγχος συμμόρφωσης με τα ποιοτικά κριτήρια

Η ιδρυματική επιτροπή που έχει οριστεί στο πλαίσιο της πράξης «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας», σε συνεργασία με την ιδρυματική μονάδα υλοποίησης της πράξης, είναι υπεύθυνη να ορίσει και οργανώσει διαδικασία ελέγχου συμμόρφωσης των ανοικτών μαθημάτων με την ιδρυματική πολιτική (ποσοτικούς και ποιοτικούς στόχους, επιμέρους πολιτικές) και τις προδιαγραφές που αφορούν στα ανοικτά μαθήματα. Τη διαδικασία θα υλοποιεί η ιδρυματική μονάδα υλοποίησης.

Αξιολόγηση από το χρήστη

Με σκοπό τη διατήρηση της ποιότητας των ανοικτών μαθημάτων, κρίνεται απαραίτητη η τακτική αποτίμηση και αξιολόγηση της ποιότητας της δράσης από τους χρήστες. Η διαδικασία διασφάλισης ποιότητας των ΑΨΜ του ΠΑΜΑΚ θα πρέπει να ενσωματώνει κατάλληλες διαδικασίες αξιολόγησης από τους χρήστες.

Πολιτική σχετική με την υποστηριζόμενη διάδραση

Διάδραση με τους φοιτητές

Η διάδραση των μελών ΔΕΠ/ΕΠ με τους φοιτητές/φοιτήτριες του ΠΑΜΑΚ μέσω των σχετικών υπηρεσιών Διαδικτύου είναι άκρως επιθυμητή και τα μέλη ΔΕΠ/ΕΠ προτρέπονται να αξιοποιήσουν τις σχετικές υπηρεσίες.

Διάδραση με το ευρύ κοινό

Η διάδραση με το ευρύ κοινό στα πλαίσια των ανοικτών μαθημάτων δεν προβλέπεται. Ο βαθμός διάδρασης με το κοινό επαφίεται στον/στην διδάσκοντα/ουσα.

Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (ΔΠΙ)

Η διάθεση, μέσω Διαδικτύου, εκπαιδευτικού υλικού που χρησιμοποιείται στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων του ΠΑΜΑΚ δημιουργεί την ανάγκη διασφάλισης

α) αποφυγής οικειοποίησης ή/και εκμετάλλευσης του υλικού που αναπτύσσεται από την ακαδημαϊκή κοινότητα του Ιδρύματος από τρίτους και

β) μη έγερσης ζητημάτων πνευματικής ιδιοκτησίας για το υλικό που προέρχεται από τρίτους.

Το εκπαιδευτικό υλικό διατίθεται - με ανοικτή ή προστατευόμενη πρόσβαση - στο Διαδίκτυο, μέσω των ιστοτόπων και υπηρεσιών του Ιδρύματος, μόνο εάν είναι εκκαθαρισμένο από δικαιώματα τρίτων.

Το εκπαιδευτικό υλικό θα πρέπει να συνοδεύεται από πληροφορίες και μεταδεδομένα σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

Στις υπηρεσίες διάθεσης εκπαιδευτικού υλικού θα πρέπει να περιλαμβάνονται διαδικασίες γνωστοποίησης προσβολής δικαιωμάτων τρίτων και ανάκλησης διάθεσης του εν λόγω περιεχομένου.

Κεντρική υποστήριξη

Σε επίπεδο ιδρύματος, θα λειτουργεί υπηρεσία που θα είναι αρμόδια για την υποστήριξη του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού στα θέματα ΔΠΙ, όπως παροχή συμβουλών, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση, αρωγή στη διαδικασία εκκαθάρισης καθώς και

προστασία των δικαιωμάτων τους.

Θέματα δεοντολογίας για τα ΔΠΙ

Σχετικά με τη διάθεση στο Διαδίκτυο υλικού που προέρχεται από τρίτους, αποτελεί αρμοδιότητα του κάθε μέλους ΔΕΠ/ΕΠ να εντοπίσει και διευθετήσει ζητήματα που γείρουν θέματα ΔΠΙ. με την υποστήριξη της αρμόδιας υπηρεσίας.

Δεν επιτρέπεται η ανάρτηση βιβλίων ή κεφαλαίων από βιβλία, άρθρων σε ιστότοπους και υπηρεσίες - ανοικτής ή προστατευόμενης πρόσβασης - του Ιδρύματος, χωρίς να είναι εκκαθαρισμένα.

Σχετικά με τη χρήση υλικού που προέρχεται από τρίτους στο πλαίσιο της δια ζώσης διδασκαλίας στους φυσικούς χώρους του ιδρύματος ή εξετάσεων⁸, αυτή πρέπει να συνοδεύεται από την ένδειξη της πηγής και των ονομάτων του δημιουργού και του εκδότη, εφόσον τα ονόματα αυτά εμφανίζονται στην πηγή.

Πολιτική ανοικτών αδειών

Προκειμένου να προστατευθούν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας του εκπαιδευτικού υλικού που παράγει το διδακτικό προσωπικό, το εκπαιδευτικό υλικό που δημιουργείται προκειμένου να διατίθεται μέσω Διαδικτύου θα πρέπει να υπόκειται σε ανοικτές άδειες Creative Commons (CC).

Το ίδρυμα προτείνει την επιλογή της ανοικτής άδειας Creative Commons (CC) Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή (BY-NC-SA), Διεθνής, Έκδοση 4.0 ή μεταγενέστερη⁹.

Τα μέλη ΔΕΠ/ΕΠ μπορούν να αντιπροτείνουν άλλου τύπου άδεια CC με την οποία θα αδειοδοτείται το εκπαιδευτικό υλικό που δημιουργούν.

Οι ανοικτές άδειες χρήσης CC συστήνονται και για εκπαιδευτικό υλικό που αναπτύσσεται

---

⁸ Νόμος 2121/1993, Άρθρο 21: Αναπαραγωγή για διδασκαλία *Επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, η αναπαραγωγή άρθρων νομίμως δημοσιευμένων σε εφημερίδα ή σε περιοδικό, σύντομων αποσπασμάτων έργου ή τμημάτων σύντομου έργου ή έργου των εικαστικών τεχνών νομίμως δημοσιευμένου, εφόσον γίνεται αποκλειστικά για τη διδασκαλία ή τις εξετάσεις σε εκπαιδευτικό ίδρυμα, στο μέτρο που δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο σκοπό, είναι σύμφωνη με τα χρηστά ήθη και δεν εμποδίζει την κανονική εκμετάλλευση. Η αναπαραγωγή πρέπει να συνοδεύεται από την ένδειξη της πηγής και των ονομάτων του δημιουργού και του εκδότη, εφόσον τα ονόματα αυτά εμφανίζονται στην πηγή.*

⁹ <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

στο πλαίσιο της διδασκαλίας των μελών ΔΕΠ/ΕΠ, το οποίο δεν διατίθεται μέσω Διαδικτύου.

Σε ειδικές περιπτώσεις που το ίδρυμα διαπιστώνει ότι απαιτείται για στρατηγικούς ή εμπορικούς λόγους να κατοχυρωθούν όλα τα πνευματικά δικαιώματα του υλικού (copyright), οι λόγοι αυτοί θα πρέπει να τεκμηριώνονται.

Πολιτική αναγνώρισης συνεισφοράς - κίνητρα

Το Ίδρυμα θεωρεί ότι η ανάπτυξη ΑΨΜ και ΑΕΠ εντάσσεται στο διδακτικό έργο¹⁰ των μελών ΔΕΠ και των ακαδημαϊκών τμημάτων και στο πλαίσιο αυτό οφείλεται να αναγνωρίζεται η συνεισφορά στην ανάπτυξη τους.

Μέλη ΔΕΠ

ΤΑ ΑΨΜ και ΑΕΠ που δημιουργεί ένα μέλος ΔΕΠ/ΕΠ θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στην αξιολόγηση του διδακτικού του έργου.

Το Ίδρυμα υποστηρίζει την ανάπτυξη κοινότητας δημιουργών ΑΨΜ και ΑΕΠ και διαθέτει κατάλληλους πόρους για την υποστήριξη της.

Σύνδεση με την αξιολόγηση τμήματος

Ο αριθμός και η ποιότητα των ψηφιακών μαθημάτων καθώς και ο αριθμός μαθημάτων που μεταδίδονται ζωντανά στο Διαδίκτυο μπορούν να αποτελούν κριτήριο αξιολόγησης των ακαδημαϊκών τμημάτων.

---

¹⁰ Ο νόμος (Ν.4009/2010) ορίζει ότι οι παραδόσεις - σημειώσεις των μαθημάτων που διδάσκουν οι καθηγητές όλων των βαθμίδων αναρτώνται υποχρεωτικά στο Διαδίκτυο.

Πολιτική συνεργασίας με άλλους φορείς και ιδρύματα

Το ΠΑΜΑΚ υιοθετεί το ανοικτό πνεύμα συνεργασίας με άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, το Ακαδημαϊκό Διαδίκτυο - GUnet και άλλες σχετικές οριζόντιες δράσεις. Επίσης, το ΠΑΜΑΚ θα αποτελέσει μέλος του διεθνούς οργανισμού OEC Consortium που στοχεύει στην προώθηση της ανάπτυξης ανοικτών μαθημάτων και τη διεθνή συνεργασία για αυτό το σκοπό.

Πολιτικές σχετικά με τις υπηρεσίες και υποδομές

Αρμόδια μονάδα για το σχεδιασμό, ανάπτυξη, λειτουργία και αρωγή χρηστών των διαδικτυακών υπηρεσιών που σχετίζονται με την ανάπτυξη, διάθεση, φιλοξενία ψηφιακών μαθημάτων και εκπαιδευτικού περιεχομένου είναι το Κέντρο Υπολογιστών και Δικτύων (ΚΥΔ) του ΠΑΜΑΚ.

Η παροχή των υπηρεσιών αυτών κεντρικά σε επίπεδο ιδρύματος επιτυγχάνει εξοικονόμηση πόρων, ομοιογένεια και υποστήριξη υψηλού επιπέδου από εξειδικευμένο προσωπικό.

Πλατφόρμες και υπηρεσίες

Για τις υπηρεσίες Διαδικτύου, και ειδικότερα για τις υπηρεσίες ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης, μετάδοσης εκδηλώσεων και διαλέξεων και εικονογραφίας κατά απαίτηση, είναι επιθυμητή η χρήση και αξιοποίηση πλατφορμών ανοικτού λογισμικού και μάλιστα υπό ενιαία μορφή παρεχόμενη σε κεντρικό επίπεδο (ΚΥΔ), ώστε να διευκολύνεται:

- η προσαρμογή της λειτουργικότητας, σύμφωνα με τις ανάγκες της ακαδημαϊκής

κοινότητας του ΠΑΜΑΚ.,

- η αποφυγή καταβολής ετησίως, σημαντικών ποσών για συντήρηση, αναβάθμιση, προσαρμογή,
- η συγκράτηση του κόστους φιλοξενίας και διαχείρισης,
- η υποστήριξη της από εξειδικευμένο προσωπικό,
- η αποφυγή δημιουργίας σύγχυσης στους χρήστες (μέλη ΔΕΠ/ΕΠ - παραγωγοί μαθημάτων και περιεχομένου, φοιτητές - καταναλωτές περιεχομένου) από την ύπαρξη πολλαπλών και διαφορετικών πλατφορμών ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης,

Προσβασιμότητα υπηρεσιών

Οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες που αναπτύσσονται θα πρέπει να συμμορφώνονται με το πρότυπο Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0 Επίπεδο ΑΑ που αφορά στην προσβασιμότητα υπηρεσιών παρεχόμενων μέσω του Διαδικτύου από ΑμΕΑ.

Συστήματα υπηρεσιών και φιλοξενία περιεχομένου

Το ΚΥΔ οφείλει να λειτουργεί τις σχετικές διαδικτυακές υπηρεσίες σε υπολογιστικά συστήματα που είναι εγκατεστημένα σε χώρους του ΠΑΜΑΚ. Παρομοίως, το ψηφιακό περιεχόμενο να φιλοξενείται σε αποθηκευτικά συστήματα εγκατεστημένα σε χώρους του ΠΑΜΑΚ.

Το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας θα παρέχει οικονομικούς πόρους για την προμήθεια των απαιτούμενων συστημάτων.

Σε περιπτώσεις όπου υπάρχουν περιορισμοί στην υποδομή του Ιδρύματος ή επιτυγχάνεται σημαντική οικονομία κλίμακος, θα μπορεί να γίνεται χρήση οριζόντιων και κεντρικών υποδομών τρίτων (π.χ. Ακαδημαϊκό Διαδίκτυο, Εθνικό Δίκτυο Έρευνας Τεχνολογίας) με τις εξής προϋποθέσεις:

- 1) το επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό του ΠΑΜΑΚ διαθέτει πρόσβαση και δυνατότητα διαχείρισης σε αυτές και
- 2) διασφαλίζεται η απαιτούμενη ποιότητα υπηρεσίας από το πάροχο.

Χρηματοδότηση

Για τη διαχρονική χρηματοδότηση της δράσης, οι ενδεικτικές πηγές χρηματοδότησης είναι οι ακόλουθες:

- Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
- Ευρωπαϊκά προγράμματα.
- Ίδιοι πόροι του ιδρύματος.
- Χορηγίες.
- Έσοδα από εκμετάλλευση των ψηφιακών μαθημάτων και του περιεχομένου.

Ποσοτικοί στόχοι και χρονικός ορίζοντας

Καταγραφή των ποσοτικών στόχων, όσο αφορά στην ανάπτυξη ανοικτών ψηφιακών μαθημάτων και εκπαιδευτικών πόρων και το αντίστοιχο χρονοδιάγραμμα.

Μαθήματα πρώτου κύκλου (προπτυχιακά προγράμματα σπουδών)

Έως το τέλος του 2020 να έχουν αναπτυχθεί

- το 90% των προπτυχιακών μαθημάτων ως Ανοικτά Μαθήματα,
- το 25% των μαθημάτων να εμπεριέχουν πολυμεσικό υλικό που θα αντιστοιχεί τουλάχιστον στο 80% της διδακτέας ύλης,
- το 25% των μαθημάτων να μεταδίδονται ζωντανά στο Διαδίκτυο.

Μαθήματα δεύτερου κύκλου (μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών)

Έως το τέλος του 2020 να έχουν αναπτυχθεί

- το 30% των μεταπτυχιακών μαθημάτων ως Ανοικτά Μαθήματα.
- Το 15% των μαθημάτων να εμπεριέχουν πολυμεσικό υλικό που θα αντιστοιχεί τουλάχιστον στο 80% της διδακτέας ύλης.
- Το 15% των μαθημάτων να μεταδίδονται ζωντανά στο Διαδίκτυο.

Παράρτημα

Ορισμοί

Ψηφιακό μάθημα διαθέσιμο μέσω του Διαδικτύου (Online course). Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο υψηλής ποιότητας που είναι οργανωμένο ως αυτοτελές μάθημα, διαθέσιμο μέσω του Διαδικτύου. Ένα ψηφιακό μάθημα μπορεί να είναι *κλειστό*, δηλαδή η πρόσβαση σε αυτό να περιορίζεται σε μία κλειστή ομάδα, όπως για παράδειγμα οι φοιτητές και φοιτήτριες ενός τμήματος, ή *ανοικτό*.

Ανοικτό μάθημα (Open course). Ψηφιακό μάθημα διαθέσιμο μέσω του Διαδικτύου, με ανοικτή πρόσβαση, δηλαδή χωρίς περιορισμούς στη πρόσβαση. Η ανοικτή πρόσβαση διακρίνεται σε *ανοικτή χωρίς εγγραφή* ή *ανοικτή με εγγραφή*. Η πρώτη επιτρέπει την άμεση πρόσβαση σε όλους, χωρίς να απαιτεί την παροχή από τον χρήστη του ονόματός και του κωδικού του. Η δεύτερη επιτρέπει την πρόσβαση με την προϋπόθεση ότι ο χρήστης εγγράφεται στην υπηρεσία, αποκτά δηλαδή όνομα χρήστη και κωδικό χρήστη. Η δεύτερη επιλογή επιτρέπει την προσωποποιημένη πρόσβαση και παροχή προσωποποιημένων υπηρεσιών καθώς και την συλλογή ακριβέστερων στατιστικών στοιχείων.

Πλατφόρμα ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης. Λογισμικό που χρησιμοποιείται για τη φιλοξενία, διαχείριση και διάθεση ψηφιακών μαθημάτων μέσω του Διαδικτύου. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η Open eClass - μία πλατφόρμα που αναπτύσσεται και αναδιανέμεται από το Ακαδημαϊκό Διαδίκτυο (GUnet) και στην οποία θα βασίζεται η νέα υπηρεσία του ΠΑΜΑΚ που θα αντικαταστήσει την υπάρχουσα πλατφόρμα COMPUS..

Ανοικτή πρόσβαση (Open Access). Ανοικτή πρόσβαση είναι η ελεύθερη, άμεση, διαρκής και απαλλαγμένη από τέλη και τους περισσότερους περιορισμούς πνευματικών δικαιωμάτων διαδικτυακή πρόσβαση σε ψηφιακό ακαδημαϊκό και επιστημονικό περιεχόμενο. Οι αναγνώστες μπορούν να χρησιμοποιούν ελεύθερα το διατιθέμενο υλικό για ερευνητικούς, εκπαιδευτικούς και άλλους σκοπούς. (Δείτε τη [Διακήρυξη του Βερολίνου](#).)

Ανοικτοί εκπαιδευτικοί πόροι ή μέσα (open educational resources). Ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό που προσφέρεται ελεύθερα και ανοικτά στους εκπαιδευτικούς, φοιτητές, μαθητές και όσους μελετούν ατομικά, για χρήση ή επαναχρησιμοποίηση με

σκοπό τη διδασκαλία, τη μάθηση και την έρευνα. (Δείτε τη [Διακήρυξη του Παρισιού](#)).

Διδακτική υποστήριξη των χρηστών. Ο βαθμός υποστήριξης και αλληλεπίδρασης με τους χρήστες ορίζεται από τον διδάσκοντα και εξαρτάται από την κατηγορία των χρηστών (φοιτητές ή όχι), το είδος της πρόσβασης (κλειστή ή ανοικτή), τις δυνατότητες της πλατφόρμας ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης, την πολιτική του διδάσκοντα καθώς και την ιδρυματική πολιτική.

Εξυπηρετητές φιλοξενίας εκπαιδευτικού περιεχομένου. Είναι υπολογιστικά συστήματα στα οποία εγκαθίστανται οι πλατφόρμες ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης και φιλοξενείται το εκπαιδευτικό περιεχόμενο. Τα υπολογιστικά συστήματα μπορεί να ανήκουν ή όχι στο ίδρυμα και να είναι εγκατεστημένα σε χώρους του ιδρύματος ή σε χώρους εκτός ιδρύματος.

Μαζικά Ανοικτά Διαδικτυακά Μαθήματα - ΜΑΔΜ (Massive Open Online Courses - MOOCs) – Ψηφιακά μαθήματα μέσω Διαδικτύου με εγγραφή που απευθύνονται σε μεγάλο αριθμό χρηστών. Ορισμένα μαθήματα απαιτούν χρέωση κατά την εγγραφή, άλλα όχι. Ορισμένα απαιτούν χρέωση για την απόκτηση πιστοποιητικού επιτυχούς ολοκλήρωσης άλλα όχι. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν το Coursera¹¹ και το Edx¹².

Ελεύθερο πολιτιστικό έργο είναι εκείνο που διατίθεται με Άδειες Creative Commons Αναφορά 4.0 ή μεταγενέστερη ή Creative Commons Αναφορά Παρόμοια Διανομή 4.0 ή μεταγενέστερη. Η άδεια αυτή ανήκει στις άδειες που ακολουθούν τις προδιαγραφές του Ορισμού Ανοικτής Γνώσης¹³.

Ανοικτά δεδομένα είναι δεδομένα που μπορούν να χρησιμοποιούνται ελεύθερα, να επαναχρησιμοποιούνται και να αναδιανέμονται από οποιονδήποτε - με την επιφύλαξη μόνο, κατ' ανώτατο όριο, της υποχρέωσης να γίνεται αναφορά προέλευσης (attribution) και επαναδιάθεση υπό τους ίδιους ή παρόμοιους όρους (sharealike).

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ

Για τον καλύτερο συντονισμό του έργου, προτείνεται να οριστούν:

¹¹ <https://www.coursera.org>

¹² <https://www.edx.org>

¹³ <http://opendefinition.org/od/1.0/el/>

- η Κεντρική Μονάδα Υλοποίησης και Υποστήριξης
- η Ιδρυματική Επιτροπή και
- οι Εκπρόσωποι των Ακαδημαϊκών Τμημάτων του Πανεπιστημίου.

Κεντρική Μονάδα Υλοποίησης και Υποστήριξης

Θα αναλάβει την υλοποίηση της δράσης σε ιδρυματικό επίπεδο, ανάλογα με την πρόταση/λύση που θα επιλεγεί.

Στα πλαίσια της υλοποίησης θα αξιοποιηθούν όσο το δυνατόν περισσότερες κεντρικές υποδομές και υπηρεσίες με στόχο την εξοικονόμηση πόρων, λαμβάνοντας όμως υπόψη τη σχετική Ιδρυματική πολιτική.

Ιδρυματική Επιτροπή

Γενικός στόχος να αποφασίζει και να κατευθύνει την πορεία της υπηρεσίας

Θα αποτελείται από:

- μέλη ΔΕΠ με συνάφεια στο αντικείμενο της πληροφορικής, τηλεπικοινωνιών, εκπαίδευσης
- προσωπικό με αντίστοιχη ειδικευση στην διαχείριση ιδρυματικών υπηρεσιών

Αρμοδιότητες:

- Διοικητικός & τεχνικός συντονισμός έργου
- Εφαρμογή ιδρυματικής πολιτικής
- Κατάρτιση πλαισίου παρεμβάσεων για τη διάχυση των αποτελεσμάτων και την ενημέρωση των μελών του ΠΑΜΑΚ.

Εκπρόσωποι Ακαδημαϊκών Τμημάτων

Το κάθε Ακαδημαϊκό Τμήμα θα ορίσει έναν εκπρόσωπο στο έργο. Οι στόχοι:

- Θα αποτελεί το συνδετικό κρίκο ανάμεσα στην κεντρική ομάδα έργου και το τμήμα.
- Θα συμμετέχει στο συντονισμό των τοπικών δραστηριοτήτων, στην προαγωγή και διάχυση των αποτελεσμάτων του έργου, καθώς και στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των συναδέλφων του.
- Θα καταγράφει τυχόν προβλήματα, σχόλια, προτάσεις για βελτιώσεις από τα μέλη ΔΕΠ και θα τα μεταφέρει στη κεντρική ομάδα υποστήριξης.

- Θα συνεισφέρει στην ανάπτυξη του πρώτου Ανοικτού Ψηφιακού Μαθήματος του τμήματος με πλήρεις προδιαγραφές (A+), δηλαδή εμπλουτισμένου με τις βιντεοδιαλέξεις, το οποίο θα λειτουργήσει ως πιλότος για τα υπόλοιπα μαθήματα.